

Kloning af menneskeliv

– et aktuelt etisk spørgsmål

Af Peter Øhrstrøm

Det berømte får Dolly blev i 1997 til ved kloning dvs. uden en traditionel befrugtning. Ingen vædder var inde i billedet. Man ombyttede i laboratoriet kernen i et ubefrugtet fåræg med en kerne fra en kropscelle taget fra et voksent får. Ægcellen med denne nye kerne viste sig at kunne fungere ligesom et befrugtet fåræg. Og ud fra det blev Dolly til efter en normal drægtighedsperiode. Dolly blev på den måde en genetisk kopi af det får, hvorfra kropscellen var taget.

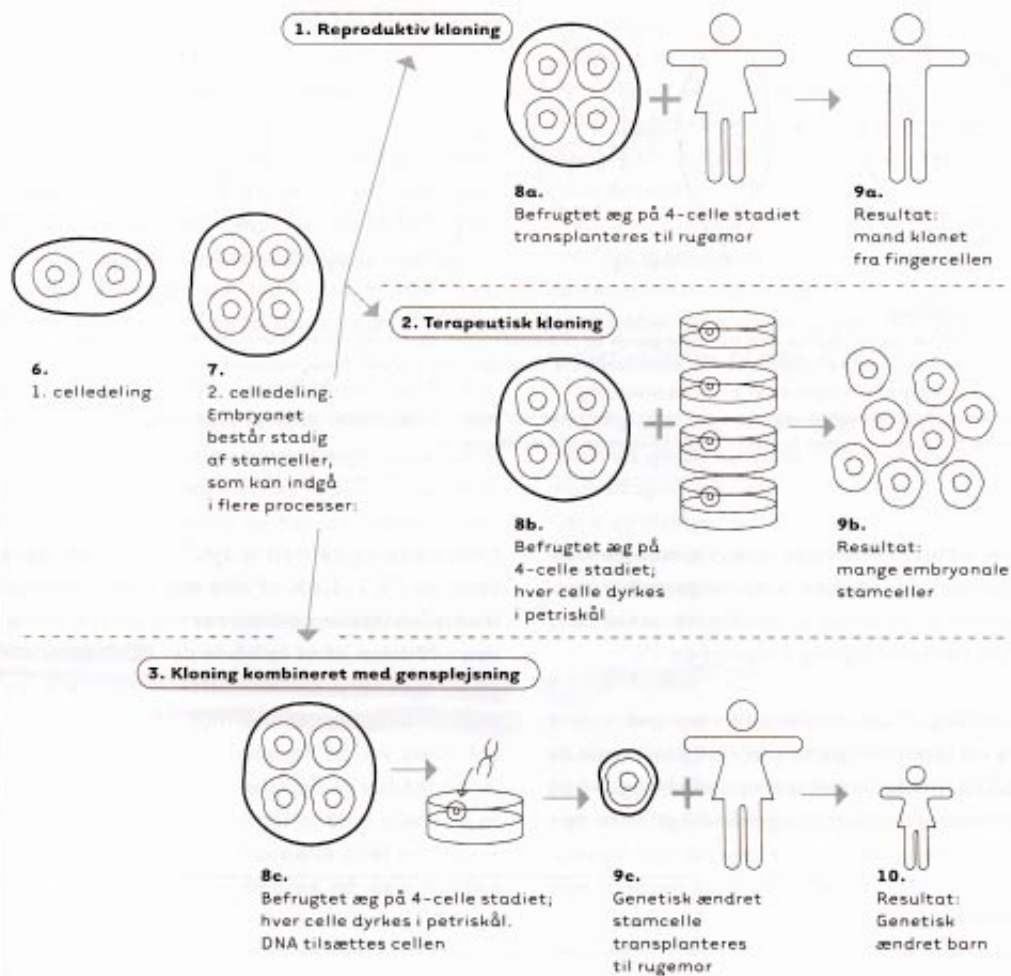
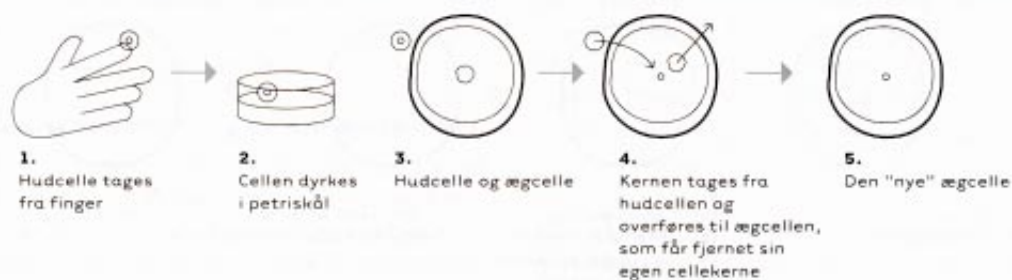
I lang tid kunne forskerne ikke få Dolly-metoden til at virke for mennesker. Men nu kan kloningsteknikken også bruges til at fremstille små menneskefostre (eller 'fosteranlæg', som Det Etiske Råd har valgt at betegne dem). Spørgsmålet er så bare, om man vil tillade det – altså om der etisk set er en tilstrækkelig god begrundelse til at gøre det!

Kun ganske få ønsker, at der fødes børn på basis af klonede fostre. Men en del forskere og politikere går ind for, at man ved kloning fremstiller menneskefostre, som efter godt en uge skal destrueres med henblik på høst af stamceller til forskningen, som på den måde muligvis i løbet af 10-20 år kan lære at udvikle vigtige lægemidler

mm. (såkaldt terapeutisk kloning). Lige før jul meldte formanden for Folketingets Videnskabsudvalg, Hanne Severinsen, sig som fortaler for dette synspunkt.

Kloning diskuteres lige nu verden over. USA har, støttet af ca. 50 lande (bl.a. Norge), søgt at få et FN-forbud mod enhver fremstilling af menneskefostre ved kloning. Det er efter min mening en helt rigtig idé. Som jeg ser det, er selve frembringelsen af et menneskefoster ved kloning respektløs i forhold til menneskets grundvilkår, og desuden er det en hån mod menneskelivets værdighed at destruere menneskelige fostre for at forbruge dem i forskningen. Man skal ikke fremstille menneskefostre for at gøre dem til råstof for en produktion. Målet helliger ikke midlet! Lægemiddelindustrien bør efter min mening henvises til kun at anvende etisk acceptable midler – og det inkluderer ikke klonede fostre. Derimod er det efter min mening i orden, at forskerne bruger stamceller fra navlesnorsblod og fra voksne.

Her i Europa har Storbritannien sagt 'ja' til terapeutisk kloning. Og d. 2/2 2005 (midt i vores hjemlige valgkamp) vedtog den svenske rigsdag, at Sverige skulle være land nr.2 i Europa, som tillader fremstilling og brug af klonede fosteranlæg i lægemiddelforskningen. Kristendemokraterne forsøgte i valgkampen at gøre et "nej til kloning af menneskeliv" til et af partiets valgtemaer. Ikke mindst i lys af den svenske beslutning var det efter min mening meget velkomment. Men det var trist, at ingen andre end Kristendemokraterne gad diskutere emnet i valgkampen. Det var og-

Kloning ved kernetransplantation. Gengivet med tilladelse fra "Debatoplæg om kloning og kloningsrelaterede teknikker", Det Ethiske Råd og Det Dyreetiske Råd (2000).

så forstemmende, at ingen af de danske nyhedsmedier bragte historien om den skelsættende svenske beslutning. Efter min mening burde den have været forsidestof. De etiske perspektiver i forbindelse med fremstilling af menneskelige fosteranlæg ved kloning er efter min mening så væsentlige, at sagen ikke bør afgøres uden en bred etisk diskussion i befolkningen.

I Sverige har der været en vis debat om kloning forud for rigsdagens beslutning i februar. Den er fra kritiker-side bl.a. blevet kvalificeret af den glimrende bog *Kloning och människovärdet. Om etiska gränser för den biomedicinska forskningen* af Per Landgren og Daniel Wärn, XP Media 2003. Bogen tager grundig stilling til fundamentale etiske spørgsmål om kloning og menneskesyn.

Tilhængerne af terapeutisk kloning peger som regel på, at de klonede fosteranlæg ikke behøver at blive ældre end godt en uge, før de destrueres med henblik på høst af stamceller til forskningen. De mener, at et fosteranlæg på en uge ikke er et menneskeligt liv, som fortjener nogen særlig respekt eller beskyttelse. Det er efter min mening et dybt kritisabelt synspunkt. Loven om Det Etiske Råd pointerer i §1, at rådet skal bygge sit virke på respekt for menneskets værdighed og integritet, hvorefter det tilføjes: "Respekt for menneskets integritet og værdighed omfatter også det menneskelige livs første faser, herunder befrugtede menneskelige æg og fosteranlæg". I lovens bemærkninger beskrives denne integritet bl.a. som fysisk ukrænkelighed. Hvis Folketinget tillader terapeutisk kloning, som jo i allerhøjeste grad er en fysisk krænkelse af fosteranlæg, vil man efter min mening have tilsidesat sine egne flotte principper om respekt for menneskets integritet og værdighed.

En accept af terapeutisk kloning af menneskefostre vil i øvrigt stride mod "Europarådets konvention om menneskerettigheder og biomedicin", som Danmark har tilsluttet sig. Konventionens artikel 18, stk. 2 fastslår, at "det ikke er tilladt at skabe menneskelige fostre alene med henblik på

forskning." Det udelukker forskning i terapeutisk kloning, hvilket er bekræftet af ministeren i et svar til Tove Videbæk (nr. 136, okt. 2004). Storbritannien har da heller ikke nogensinde tilsluttet sig konventionen, og Sverige har nu meldt sig ud af konventionens gode selskab (dvs. indgivet en såkaldt reservation). Det er et meget betænkeligt skridt. En international konvention om menneskerettigheder skal ikke betragtes som en svingdør! Desværre har sundhedsministeren i et svar til Tove Videbæk (nr. 137, okt. 2004) luftet en lignende mulighed for Danmark.

I Tyskland har de besluttet, at de ikke (igen) vil bruge menneskelige liv som råstof for produktion af noget som helst – heller ikke nyttige lægemidler. Det er en flot beslutning. Jeg håber, at Folketinget modstår presset fra lægemiddelindustrien m.fl. og i denne sag følger det tyske eksempel. Hvis vi i Danmark skal opretholde konventionens vigtige principper om respekt for menneskeliv, er der ingen tvivl om, at kloningsprofeterne skal have kamp til stregen. Derfor er det godt, at der for nogen tid siden blev oprettet en dansk komité mod kloning (se www.nejtilkloning.dk).